

Hoe de 'actieve herinneringen' Van Dale haalden

Door [Syp Wynia](#) - 15 februari 2023

Geplaatst in [Boeken](#) - [Mark Rutte](#) - [RutteVier](#)

Ik denk dat het nog wel een tijdje duurt alvorens de analisten Mark Rutte op waarde weten te schatten. Rutte is er een meester in om zich kleiner te maken dan hij is en dat speelt in deze parten. Maar ondertussen is hij wel de langst zittende minister-president van Nederland – juist met behulp van zijn succestruc om zich kleiner te maken.

Uit peilingen onder wetenschappers komt Willem Drees steevast naar voren als de grootste premier, in ieder geval van na de oorlog. Nu regeerde Drees weliswaar lang, maar toch niet zo lang als Rutte. Als er één voorgaande premier is waar Rutte op lijkt, dan is het Ruud Lubbers. Die was net zo ongrijpbaar in zijn redeneringen en in zijn vaardigheid om zowel een zaal met Kamerleden als een zaal met journalisten te verdoven met taal en ze achter te laten met de vraag wat ze nou eigenlijk hadden gehoord. Nu was Ruud Lubbers opgeleid bij de jezuiten. Hoe het Mark Rutte gelukt is om jezuïet te worden is minder duidelijk.

Nog handiger dan Lubbers

Rutte is nog vaardiger dan Lubbers in het organiseren van coalitiepartners om zijn premierschap van steun te voorzien. Lubbers had maar één coalitiepartner nodig en had dan meteen een meerderheid in beide Kamers. Rutte had nooit een meerderheid in de Eerste Kamer en soms zelfs niet in de Tweede. Maar er is nauwelijks een partij te bedenken die Rutte niet op enig moment op de been heeft gehouden.

Hoe de 'actieve herinneringen' Van Dale haalden

Mark Rutte is de lenigste leider die Nederland sinds mensenheugenis had. Hij voegt zich naar de meerderheid die bereid is hem voorzitter en spreekbuis te maken. Een echt grote eigen achterban is daar niet voor nodig (de VVD heeft onder zijn leiding trouwens een derde van de leden verloren). Als Rutte maar één stem meer heeft dan de concurrent is hij tevreden. Te veel groter dan de rest zorgt maar voor afgunst. Ze zouden zelfs kunnen samenspannen om je buitenspel te zetten.

Dat risico deed zich levensgroot voor aan de vooravond van Pasen 2021. Rutte had net alweer de Tweede Kamerverkiezingen gewonnen. Van de coronacrisis-bonus die hij eerder cadeau kreeg was nauwelijks iets over, maar de grootste was hij. Hij werd er vervolgens van beticht zijn vaste lastpak, CDA-Kamerlid Pieter Omtzigt, al meteen in de eerste formatiebesprekingen onschadelijk te hebben willen maken met een 'functie elders'. Rutte probeerde weg te glippen door te stellen dat hij daar 'geen actieve herinnering' aan had. De hele Tweede Kamer - met uitzondering van de eigen VVD-fractie - bezorgde Rutte een door Sigrid Kaag (D66) en Wopke Hoekstra (CDA) ingediende motie van afkeuring. De ChristenUnie wilde niet nóg eens met Rutte als premier.

De overlever

Twee jaar later zit Rutte er nog, zelfs met de openlijke ambitie om tot 2030 door te gaan en dan dus twintig jaar onafgebroken premier te zijn. Zijn vicepremiers? Sigrid Kaag en Wopke Hoekstra. De derde coalitiepartner? De ChristenUnie. En wie steunen als het erop aankomt steevast die regeringscombinatie? GroenLinks en de PvdA, die Rutte op Goede Vrijdag 2021 nog bijna een motie van wantrouwen bezorgden!

Mark Rutte is de Houdini van het Binnenhof en hij kent ook in die hoedanigheid geen gelijke. Hij is de man die vergeetachtigheid voorwendt terwijl iedereen weet dat hij nooit iets vergeet, de man die beterschap belooft terwijl iedereen weet dat hij daar geen prioriteit aan zal geven, de man die doet of hij ook maar een kantoorbaan heeft terwijl hij alleen al door de *longue durée* van zijn functioneren een machtspositie van jewelste heeft verworven.

In Van Dale

De uitdrukking ergens geen 'actieve herinnering' aan hebben is niet door Rutte uitgevonden, maar is wel door toedoen van Rutte een gangbaar onderdeel van het taalgebruik geworden. Het is nu in Van Dale opgenomen en hele volksstammen gebruiken het - ook voor de rechter - om weg te glippen bij het eigen geheugen.

Het is niet ondenkbaar dat Rutte's selectieve geheugen niet alleen resten nalaat in de taal, maar zelfs in de omgangsvormen. Rutte's ballet met de waarheid was met enige kwade wil al terug te horen in de blufleugen van VVD-minister Halbe Zijlstra, die in 2018 moest aftreden toen bleek dat hij, anders dan hij rondvertelde, nooit in de datsja van de Russische president Poetin was geweest. Rutte verdedigde die leugen aanvankelijk met de uitvlucht dat Zijlstra die met de beste bedoelingen had verzonnen, namelijk door te willen waarschuwen dat Poetin agressief was jegens zijn buurlanden.

Hoe de 'actieve herinneringen' Van Dale haalden

Jezelf vergeven

Hoe dan ook: Rutte's speelse relatie met de waarheid is niet van vandaag of gisteren en hij komt er eigenlijk altijd mee weg, te beginnen door zichzelf vergiffenis te schenken. Hij is dan ook historicus, en die weet hoe hij een geschiedenis moet neerzetten.

Maar die handigheid met het geheugen, het blijft toch een dingetje. Zoals de erosie van de VVD dat ook is. Een hele beginselvaste liberale partij was de VVD al nooit, maar onder Rutte's vaste hand werd ieder verkiezingsprogramma van de VVD doodleuk vervangen door het regeerakkoord van zijn jongste coalitie. 'Ik houd zielsveel van de VVD, maar uiteindelijk is de VVD [ook] maar een middel om dit land goed te besturen,' zei Rutte al in 2015.

Voor visie, voor principes, voor het nakomen van beloftes en voor niets dan de waarheid – daarvoor moet je toch bij een ander zijn. De langzittende premier zijn is één, de meest gerespecteerde premier worden is iets anders.

*Dit artikel is een licht bewerkte versie van hoofdstuk 29 – van de 70 – uit het **nieuwe boek van Syp Wynia, '70 Actieve herinneringen aan een gaaf gidsland'**. Het boek is een uitgave van Uitgeverij Blauwburgwal, is 368 pagina's dik, kost 24,50 (gratis verzending) en is overal verkrijgbaar, zoals ook [HIER](#).*

'Warme ranja, dat hebben wij dan weer'

*Syp Wynia gaf het eerste exemplaar van zijn nieuwe boek **'70 Actieve herinneringen aan een gaaf gidsland'** aan zijn tweelingzus, Jettie Teeninga-Wynia. Eileen van Arkel maakte een videosamenvatting. [KIJK HIER](#).*